

המוסד לביטוח לאומי

התפתחות המוסד בתקופת הדין וחשבון

פעולות המוסד

השינויים העיקריים, שחלו בהתפתחות של המוסד לביטוח לאומי, מובאים להלן.
לפי סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי הרשות העליונה של המוסד היא מועצת המוסד לביטוח לאומי. עד מארס 1962 היה מספר חברי המועצה 42, וממועד זה, בהתאם לתקנה מיום 26.3.1962, מורכבת המועצה מ-46 חברים, מהם 12 נציגי העובדים (מקודם 10) ו-12 נציגי המעבידים (מקודם 10).

מספר העובדים הקבועים של המוסד גדל מ-727 בסוף מארס 1961 ל-786 בסוף מארס 1962. באותה תקופה ירד מספר העובדים הארעיים מ-77 ל-75. הגידול הנקי במספר העובדים נובע בעיקר מפעולות הקשורות בהרחבת רשת המבוטחים.

מספר המבוטחים השכירים הגיע ביום 31.3.1962 ל-555,000 לעומת 520,000 * ליום 31.3.1961. מספר המבוטחים הלא שכירים ירד בשנת 1961/62 מ-175,000 ל-165,000.

מספר חשבונות הלא-שכירים הוא כמספר המבוטחים. מספר חשבונות המעבידים גדל מתחילת שנת הכספים 1961/62 לסופה מ-54,169 (מזה 13,460 חשבונות של מעסיקי עוזרות בית) ל-60,123 (מזה 16,782 חשבונות של מעסיקי עוזרות בית).

בשתי הטבלאות דלהלן רוכזו הנתונים על היקף הפעולות הכספיות של המוסד ומספר התביעות לגמלאות, שהוגשו למוסד ואושרו על ידיו.

ד מ י ב י ט ו ח ו ג מ ל א ו ת
בשנות הכספים 1954/55 עד 1961/62

נ מ ל א ו ת			ד מ י ב י ט ו ח		
הכנס הכסף ששולם בשנה הנדונה	מספר התביעות שאושרו בשנה הנדונה	מספר התביעות שנתקבלו בשנה הנדונה	סכומים שנגבו במשך השנה	מספר המבוטחים (לסוף חודש מארס)	השנה
ל"5	מספר	מספר	ל"5	מספר	
5,597,725	61,273	65,593	23,936,526	535,000	1954/55
9,788,668	86,248	89,061	37,382,863	560,000	1955/56
11,868,616	91,939	97,129	46,707,657	590,000	1956/57
31,636,856	136,386	146,819	55,893,546	630,000	1957/58
41,985,000	121,992	127,090	61,728,192	640,000	1958/59
54,185,818	173,024	183,923 **	76,062,468	660,000	1959/60
68,084,720	143,334	154,762	103,733,225	685,000	1960/61
79,452,632	143,989	157,122	122,148,586	720,000	1961/62

* ההישוב בדו"ח השנתי 12 התבסס בפרט זה על 510,000 מבוטחים לפי הנתונים, שהוצאו או על ידי מחלקת הסטטיסטיקה של המוסד. בינתיים תיקנה המחלקה את נתוניה והעמידה את מספר המבוטחים ליום 31.3.1961 על 520,000.

** העלייה נובעת בעיקרה מהנהגת ביטוח המשפחות מרובות הילדים בחודש ספטמבר 1959.

התביעות לגמלאות שנתקבלו ואושרו

מספר התביעות						סוג התביעה
מספר מקבלי קצבה חודשית בסוף שנת 1961/62	ס"ה התביעות שאושרו מאז הקמת המוסד	1960/61		1961/62		
		אושרו	נתקבלו	אושרו	נתקבלו	
—	372,651	49,928	52,707	49,082	52,763	א. ביטוח אמהות (1) מענק לידה
—	83,907	13,204	14,089	13,440	14,221	(2) דמי לידה
						ב. ביטוח משפחות מרובות ילדים
* 47,513	54,614	7,473	8,171	5,576	6,322	(3) קצבה משפחתית
						ג. ביטוח נפגעי עבודה
—	320,722	51,684	56,760	56,084	61,234	(4) דמי פגיעה
2,681	13,861	2,574	2,602	2,834	3,852	(5) גמלאות נכות
556	549	66	105	80	120	(6) גמלאות תלויים
—	1,090	266	487	214	522	(7) שיקום מקצועי
						ד. ביטוח זקנה ושאיירים
—	29,145	5,615	6,708	6,158	7,262	(8) דמי קבורה
11,688	12,549	2,291	2,517	2,509	2,814	(9) קצבה ומענק שאירים
59,663	69,097	10,233	10,616	8,012	8,012	(10) קצבת זקנה
—	958,185	143,334	154,762	143,989	157,122	תביעות ס"ה

* מקבלי קצבה רבעישנתית באפריל 1962.

שינויים בדמי ביטוח ובגמלאות

בפברואר—אפריל 1962 הותקנו תקנות בדבר שינויים בדמי ביטוח ובגמלאות. השינויים הם:

1. הקצבה המשפחתית, המשולמת למשפחות מרובות ילדים החל מן הילד הרביעי, הועלתה ב־1 ל"י עד 1.50 ל"י לילד לחודש בתוקף מיום 1.3.1962.
2. הוקטנו, בתוקף מיום 1.4.1962, דמי הביטוח מפני פגיעה בעבודה, המשולמים על ידי עובדים עצמאיים, מ־0.6% ל־0.5% מההכנסה החייבת בדמי ביטוח. כן הוקטנו, בתוקף מיום 1.4.1962, דמי הביטוח לשכירים מפני פגיעה בעבודה לפי קבוצות סיכון שונות, בשיעור ממוצע של 25% מדמי הביטוח, ששולמו לפני 1.4.1962. עם זה הוגדלו דמי הפגיעה המשולמים לנפגעים, בתוקף מיום 1.4.1962, מ־9 ל"י ל־10.50 ל"י מאכסימום ליום (ראה להלן עמ' 362).
3. מענק הלידה הוגדל גם הוא מ־117 ל"י (מזה דמי אשפוז סך 77 ל"י) ל־162.50 ל"י (מזה דמי אשפוז סך 112 ל"י), ודמי הלידה המגיעים לנשים עובדות הוגדלו בתוקף מיום 1.4.1962, מ־63 ל"י ל־73.50 ל"י מאכסימום לשבוע.

מצב ענפי הביטוח

לפי סעיף 91(ב) לחוק הביטוח הלאומי מגיש אקטואר המוסד, בתום כל שלוש שנות כספים, לשר העבודה ולמועצת המוסד דין וחשבון אקטוארי מלא. ב־15 ביולי 1962 הגיש האקטואר את הדין וחשבון המלא לתקופה מ־1.4.1957 עד 31.3.1960.

לדעת אקטואר המוסד, המצב בענפי הביטוח הבאים: נפגעי עבודה — שכירים, נפגעי עבודה — עצמאיים, אמהות ומשפחות מרובות ילדים, מניח את הדעת. קרנות הביטוח של ענפים אלה, המוצגות במאזן המוסד ליום 31.3.1962, שקולות כנגד התחייבויות הענפים, שעילתן נוצרה עד יום 31.3.1962, נוסף על הקרנות עומדות לרשות הענפים גם עתודות; אלה הן סכומים, המצטברים מאותו חלק של עודף הכנסות הענפים (בכללן דמי ביטוח העומדים להיגבות, רבית על השקעות המוסד והגדלת ערך השקעות המוסד, כתוצאה מעליית מדד יוקר המחיה) על הוצאותיהם, שאינו דרוש לכיסוי התחייבויות של הענפים. במשך 1961/62 גדלו העתודות במידה ניכרת — מסך 31,780,371 ל"י לסף 43,687,729 ל"י.

בטבלה הבאה מוצג יחס העתודה כאחוז מתקבולי דמי הביטוח ומתשלומי גמלאות בכל אחד מענפים אלה בשנת 1961/62 ליחס, שהיה קיים בשנת 1960/61.

העתודה בענפי הביטוח השונים

כאחוז מתקבולי דמי הביטוח וכאחוז מתשלומי דמי הביטוח

העתודה בסוף השנה כאחוז מתשלומי דמי הביטוח במשך השנה		העתודה בסוף השנה כאחוז מתקבולי דמי הביטוח במשך השנה		ענף ביטוח
31.3.1961	31.3.1962	31.3.1961	31.3.1962	
139	148	86	103	נפגעי עבודה — שכירים
504	495	231	264	נפגעי עבודה — עצמאיים
103	119	93	100	אמהות *
19	46	18	36	משפחות מרובות ילדים

* אחר העברת סך 9 מליון ל"י ב־1956/57 ו־1958/59 מענף זה לענף ביטוח זקנה ושאיירים.

הנתונים הנ"ל מראים, שהעתודות ביחס לתקבולי דמי הביטוח ולתשלומי הגמלאות של הענפים בשנת 1961/62 עלו בהשוואה ליחס, שהיה קיים בשנת 1960/61, פרט לענף ביטוח נפגעי עבודה עצמאיים, שבו חלה ירידה קלה ביותר בעתודה ביחס לתשלומי דמי הביטוח (מ־504 ל־495). האחוז הגבוה של העתודה בענף נפגעי עבודה — עצמאיים הניע את המוסד לשינויים בדמי הביטוח וגם בשיעור דמי הפגיעה המשתלמים לנפגעים.

להלן טבלאות המראות את ההתפתחות בענפי הביטוח.

1. ענפי ביטוח נפגעי עבודה — שכירים ועצמאיים

להלן שתי טבלאות המראות את ההתפתחות בענפים אלה.

הכנסות והוצאות של ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים

בשנות הכספים 1954/55 עד 1961/62

השנה	הכנסות			הוצאות		
	גבייה : דמי ביטוח, ריבית וכו'	הנדלת ערך ההשקעה כתוצאה מהצמדה	דמי ביטוח העומדים להיגבות (השינויים במשך השנה)	תשלומים : דמי פגיעה, קצבות, מענקים, הוצאות וכו'	קרן ביטוח לכיסוי תביעות שעדיין לא נפרעו או הונשו וערך מהווה של קצבות (השינויים נויים במשך השנה)	העתודה, שנוצרה מהכנסות השנה
1954/55	5,898,486	—	—	3,217,210	1,424,000	1,257,276
1955/56	8,393,875	—	—	5,668,004	2,272,000	453,871
1956/57	11,824,054	670,049 *	3,200,000 *	6,242,274	7,227,000	2,224,829
1957/58	13,860,181	495,145	400,000	7,931,354	2,604,000	4,219,972
1958/59	15,212,352	582,394	1,912,283	9,136,462	6,773,000	1,797,567
1959/60	17,121,472	62,647	2,121,283	11,237,663	5,000,000	— 1,174,827
1960/61	20,417,357	1,580,672	188,047	12,605,920	2,850,000	6,730,156
1961/62	23,822,467	2,911,999	226,580	16,316,317	4,550,000	5,641,570
יתרות ליום 31.3.1962	—	6,302,906	3,352,467	—	32,700,000	21,150,414

* סיכום שלוש השנים 1954/55 — 1956/57.

הכנסות והוצאות של ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים

מ' 1.7.1957 (תאריך תחילת הביטוח) עד 31.3.1962

השנה	הכנסות			הוצאות		
	גבייה : דמי ביטוח, ריבית וכו'	הנדלת ערך ההשקעה כתוצאה מהצמדה	דמי ביטוח העומדים להיגבות (השינויים במשך השנה)	תשלומים : דמי פגיעה, קצבות, מענקים, הוצאות וכו'	קרן ביטוח לכיסוי תביעות, שעדיין לא נפרעו או הונשו וערך מהווה של קצבות (השינויים נויים במשך השנה)	העתודה, שנוצרה מהכנסות השנה
1957/58	1,028,147	11,882	400,000	298,619	516,000	625,410
1958/59	1,648,866	42,626	186,117	616,021	704,000	557,588
1959/60	2,179,057	13,914	1,596,883	913,807	480,000	2,396,047
1960/61	2,074,289	182,219	484,040	1,132,945	800,000	807,603
1961/62	2,399,492	326,966	22,672	1,458,530	100,000	1,190,600
יתרות ליום 31.3.1962	—	577,607	2,689,712	—	2,600,000	5,577,248

קרנות הביטוח של ענפים אלו מראות את השווי האקטוארי של התחייבות המוסד כלפי מבטוחים, שנפגעו בתאונות עבודה. ההתחייבויות הן משני סוגים:

(א) דמי פגיעה המגיעים לנפגעים בתאונות העבודה, שקרו בשנת 1961/62 ועדיין לא נתבעו או עדיין לא שולמו במלואם — סכום התחייבות זו הוערך על ידי האקטואר ב־1,000,000 ל"י (כנגד 850,000 ל"י בשנה שעברה) לזכות שכירים וב־150,000 ל"י (כמו בשנה שעברה) לזכות עצמאיים.

(ב) קצבות נכות, מענקי נכות וגמלאות לתלויים, המגיעים לזכאים כתוצאה מתאונות עבודה, שקרו בשנת 1961/62 ובשנים שלפניה — קצבות ומענקים אלה מהווים תשלומים חודשיים לנפגעים או לתלויים בהם עד מותם או עד התבגרות ילדיהם או תשלום חד־פעמי (מענק); סכום ההתחייבויות הוערך על ידי האקטואר ב־31,700,000 ל"י (כנגד 27,300,000 ל"י בשנה שעברה) לזכות שכירים וב־2,450,000 ל"י (כנגד 2,350,000 ל"י בשנה שעברה) לזכות עצמאיים.

2. ענף ביטוח אמהות

להלן טבלה המראה את ההתפתחות בענף ביטוח אמהות.

הכנסות והוצאות של ענף ביטוח אמהות

בשנות הכספים 1954/55 עד 1961/62

השנה	הכנסות			הוצאות		
	נבייה : דמי ביטוח, ריבית וכו'	הנדלת ערך ההשקעה כתוצאה מהצמדה	דמי ביטוח העומדים להיגבות (השינויים במשך השנה)	תשלומים : מענקי לידה ודמי לידה, הוצאות וכו'	קרן ביטוח לכיסוי תביעות, שעדיין לא נפרעו או הוגשו (השינויים במשך השנה)	העתודה, שנוצרה מהכנסות השנה
1954/55	4,374,934	—	—	3,122,114	172,000	1,080,820
1955/56	7,118,504	—	—	4,604,115	10,000	2,524,389
1956/57	8,735,449	* 401,472	* 2,900,000	5,624,319	465,000	5,947,602
1957/58	10,494,519	— 271,826	** 500,000	7,221,448	186,000	3,315,245
1958/59	11,417,806	111,388	956,000	7,951,369	147,000	4,386,825
1959/60	10,255,717	— 38,568	— 812,000	8,908,054	190,000	307,095
1960/61	11,533,739	289,841	612,280	10,545,320	50,000	1,840,540
1961/62	13,427,025	492,656	191,306	11,406,741	150,000	2,554,245
יתרות ליום 31.3.1962	—	984,963	4,347,586	—	1,350,000	21,956,761
הועברו לענף ביטוח זקנה ושאיירים בשנת						
1956/57						
1958/59						
יתרת העתודה ליום 31.3.1962						
— 6,000,000						
— 3,000,000						
12,956,761						

* סיכום שלוש השנים 1954/55 — 1956/57.

** יתרה הנובעת מהנדרלת ערך כתוצאה מהצמדה שנתוספה במשך השנה, פחות הנדרלת ערך על סך 6 מליון ו־3 מליון לירות, שהועברו לענף ביטוח זקנה ושאיירים.

בענף ביטוח אמהות אין התחייבויות לחשלוש גמלאות לזמן ארוך. בכל שנת כספים משר- למות גמלאות רק על הלידות החלות באותה שנת כספים או סמוך לה. לפיכך מייצגת קרן הביטוח בענף זה את סכומי דמי הלידה ומענקי הלידה המגיעים לנשים שילדו בשנת הכס- פים המסוימת ושעדיין לא קיבלו סכומים אלה מהמוסד, או לא תבעו אותם ממנו. התחייבויות אלה ליום 31.3.1962 הוערכו על ידי האקטואר ב-1,350,000 ל"י (בשנה קודמת — 1,200,000 ל"י). סכום זה מהווה כ-12.5% מהגמלאות, ששולמו בשנת 1961/62.

3. ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים

להלן טבלה המראה את ההתפתחות בענף ביטוח משפחות מרובות ילדים.

הכנסות והוצאות של ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים

מ-1.9.1959 (תאריך תחילת הביטוח) עד 31.3.1962

השנה	הכנסות			הוצאות		העתודה, שנוצרה מהכנסות השנה
	נבייה : דמי ביטוח, ריבית וכו' והקצבת אוצר המדינה	הנדלת ערך ההשקעה כתוצאה מהצמדה	דמי ביטוח העומדים להיגבות (השינויים במשך השנה)	תשלומים : קצבות והוצאות	קרן ביטוח לכיסוי תביעות, שעדיין לא נפרעו או הוגשו (השינויים בשנה)	
1959/60	2,208,473 * 1,461,604	—	1,399,000	3,524,701	700,000	844,376
1960/61	5,466,417 * 3,009,898	9,027	264,243	8,111,598	—	637,987
1961/62	6,487,580 * 4,582,373	** 997,216	— 327,366	9,018,860	200,000	2,520,943
יתרות ליום 31.3.1962	—	1,006,243	1,335,877	—	900,000	4,003,306

* הקצבת אוצר המדינה.

** כולל הקצבה עתידית בסך 890,584 ל"י (ראה להלן עמ' 376).

בענף משפחות מרובות ילדים מיועדות ההכנסות מדמי ביטוח ומהשתתפות האוצר בשנה מסוימת לכיסוי הגמלאות, המשתלמות באותה שנה בלבד. הגמלה משתלמת אחת לשלושה חודשים, באמצע התקופה לה מתייחס התשלום. מאחר שבחודש אפריל בכל שנה משלם המוסד בעד החודשים מארס, אפריל ומאי של אותה שנה, נשאר המוסד חייב לסוף כל שנת כספים את סכום הגמלה לחודש מארס של אותה שנה. התחייבויות אלה הוערכו על ידי האקטואר ליום 31.3.1962 בסך 900,000 ל"י (בשנה קודמת הוערכו בסך 700,000 ל"י).

4. ענף ביטוח זקנה ושאיירים

להלן טבלה המראה את ההתפתחות בענף ביטוח זקנה ושאיירים.

הכנסות והוצאות של ענף ביטוח זקנה ושאיירים

בשנות הכספים 1954/55 עד 1961/62

שנה	הכנסות			הוצאות		
	גבייה : דמי ביטוח, ריבית וכו' הקצבת אוצר המדינה	הגדלת ערך ההשקעה כתוצאה מהצמדה	דמי ביטוח העומדים להיגבות (השינויים במשך השנה)	השקומים : קצבות, מענקים, הוצאות וכו' השנה	קרן ביטוח לכיסוי תביעות, שעדיין לא נפרעו, וערך מהווה של קצבות (השינויים במשך השנה)	עודף של כל השנה
1954/55	13,839,880	—	—	297,783	—	13,542,097
1955/56	23,194,809	—	—	1,114,720	5,280,000	16,800,089
1956/57	29,034,520	3,875,944 *	9,100,000 *	2,131,072	12,800,000	33,079,392
	6,000,000 **					
1957/58	35,299,853	2,964,460	1,700,000	18,806,323	212,136,000	— 190,978,010
1958/59	39,635,515	3,286,870	2,945,600	27,115,883	41,784,000	— 20,031,898
	3,000,000 **					
1959/60	53,047,509	150,101	4,037,400	33,562,355	53,000,000	— 24,859,119
	4,468,226 ***					
1960/61	75,888,263	6,501,097	3,615,272	40,311,288	60,000,000	— 8,335,572
	5,971,084 ***					
1961/62	92,744,488	15,891,065 ****	1,236,465 —	47,046,057	55,000,000	13,719,253
	8,366,222 ***					
יתרות ליום 31.3.1962	—	32,669,537	20,161,807	—	440,000,000	— 167,063,768

* סיכום שלוש השנים 1954/55 — 1956/57.

** הועבר מענף ביטוח אמהות.

*** הקצבת אוצר המדינה.

**** כולל הקצבה עתידית בסך 2,016,180 ל"י (להלו' עמ' 376).

בטבלה הבאה (עמ' 367) משתקף מצב הענף בשנת 1961/62 לעומת מצבו בשנת 1960/61.

מאותה טבלה מתברר, שעודף ההכנסות על ההוצאות הסתכם בשנת 1961/62 בסכום, שהיה ב-14 מליון ל"י יותר גדול מהסכום, שבו עלו ההתחייבויות של הענף באותה שנה. כתוצאה מכך הוקטן בשנת 1961/62, לראשונה מאז תשלום קצבות זקנה, הגרעון בענף זה (מ-181 מליון ל"י ל-167 מליון ל"י) ושיעור הכיסוי עלה ב-9% (מ-53% ל-62%).

מצב ענף ביטוח זקנה ושאיירים
 בשנת 1961/62 לעומת 1960/61

הפרש	שנת 1960/61	שנת 1961/62	ה פ ר י ט
מ ל י ו נ י ל י ר ו ת			
69	204	273	העודף הכולל של ההכנסות על ההוצאות לסוף השנה
55	385	440	התחייבויות הענף בסוף השנה כלפי מקבלי גמלאות זקנה ושאיירים בפועל (קרן הביטוח)
14	181	167	הגרעון לסוף השנה (קרן הביטוח כנ"ל פחות העודף הכולל של ההכנסות על ההוצאות)
9%	53%	62%	העודף הכולל של ההכנסות על ההוצאות מהווה כסוי של קרן הביטוח כנ"ל בשיעור של

ממצאי ביקורת בסניפים שונים

בתקופת אפריל—דצמבר 1962 נערכה ביקורת בשלושת הסניפים המחוזיים של המוסד (ירושלים, תל אביב, חיפה) ובשניים מבין 13 הסניפים האזוריים (נהריה ועפולה). הביקורת הקיפה בעיקר את סדרי עריכת השומות, אופן הטיפול בגביית דמי הביטוח וסדרי הרישום בספרי הסניפים.

1. סניפי המוסד קובעים את דמי הביטוח של אותם המבוטחים, שאינם שכירים, על פי השומות של מס ההכנסה, שהמוסד מקבלם משלטונות מס ההכנסה כחוק. כשמגיעה הודעה בדבר השומה בפעם הראשונה מנציבות מס הכנסה, נוהג המוסד, לפני שהוא פותח כרטיס למבוטח, לשלוח הודעה לנישום ולבקש ממנו פרטים אישיים, במיוחד בדבר עיסוקו ואם הוא שכיר או עובד עצמאי. הדבר הונהג, לאחר שנתברר, שחיוב של חשבון המבוטח בהתבסס על השומה בלבד אינו יעיל. הביקורת העלתה, שהמוסד לא המשיך בפעולה כלשהי מצדו, אם הנישום לא השיב על ההודעה, ואף אם ההודעה הוחזרה מהדואר בציון, שהכתובת לא הייתה נכונה. המוסד חזר לפעולה, רק כשקיבל שומה חדשה לאותו נישום, ואם שומה זו נשאה כתובת חדשה.

בדצמבר 1962 הורה המוסד לסניפיו לפתוח לגבי נישומים, שתוך זמן מסוים אינם משיבים על פניית המוסד, חשבונות לבירור, ולחייב בהם את הנישומים בדמי ביטוח על פי השומות, שנתקבלו ממס ההכנסה.

2. הביקורת העלתה, שעריכת חישוב של דמי ביטוח אינה נבדקת על ידי עובד שני. לדעת הביקורת יש צורך בבדיקה כזאת, אף אם אחוז הטעויות היה עד כה קטן יחסית, כפי שהסביר המוסד.

3. בסניפי המוסד מתנהל כרטיס אישי לכל מבוטח לא-שכיר. נוסף על רישומי החיוב והזיכוי בדבר דמי הביטוח נרשם בכרטיס, בין השאר, אלו פעולות ננקטו לגביית דמי הביטוח, שומן פרעונם עבר, כגון משלוח מכתב התראה, הוצאה לפועל, או הסדר תשלום בדרך של הסכם עם החייב. בסניף המוסד בתל אביב העלתה הביקורת מקרים, שהטיפול בהם הופסק בהוצאה לפועל, בלא שחל שינוי ביתרת החוב במשך תקופה ארוכה ובלא שצוינה בכרטיס הסיבה להפסקת הטיפול. במקרים אחרים צוין בכרטיס, שהמעקלים פנו לכתובת העסק של המבוטח, שהייתה רשומה בכרטיס, ולא מצאו אותו בכתובת זו, אולם לא ניתן לוודא מהכרטיס, אם נעשה נסיון לאתר את כתובתו החדשה.

4. הביקורת העלתה, שהמוסד בודק אחת לשנה, באיזו מידה הייתה סדירה גביית דמי הביטוח ממבוטחים לא-שכירים. עוד בדו"חות השנתיים הקודמים הצביעה הביקורת על הצורך במעקב יותר תכוף (ראה לאחרונה דו"ח שנתי 12, עמ' 260). צורך זה קיים לא רק כדי להחיש ככל האפשר את קבלת הכספים אלא גם כדי למנוע, שעקב הפיגור בתשלום יפסיד המבוטח את זכויותיו כלפי המוסד.

5. לעתים מתקבלים בסניפי המוסד כספים על חשבון דמי ביטוח, אם באמצעות הקופה ואם באמצעות בנק הדואר, בלא שיהא ברור למוסד, את מי יש לזכות בסכום שנתקבל. הסיבה לכך היא, שהפרטים באסמכתא להכנסה אינם ברורים. במקרים אלה נרשמים הסכומים שנתקבלו בחשבון מיוחד עד לסיום הבירור — חשבון "גבייה בלתי ברורה". בחשבון מיוחד זה רשומים באופן זמני גם תשלומים של אנשים, ששםם וכתובתם ידועים, אולם הם אינם רשומים בסניף כמבוטחים או כחייבי תשלום.

בסניף של המוסד בתל אביב העלתה הביקורת, שלא היה טיפול שיטתי בבירור סכומי הגבייה הבלתי ברורה; בעת הביקורת בחודש אוקטובר 1962 היה טעון בירור סכום כולל של 15,000 ל"י בקירוב, שנתקבל ממאות משלמים, בחלקו עוד בשנים קודמות. בירור התשלומים דרוש לשם קביעה נכונה של זכויותיהם של המבוטחים ולשם סדירות הרישומים במוסד לצרכיו הוא.

בניין המוסד ביפו

1. בנובמבר 1960 רכש המוסד לביטוח לאומי מפירמה פרטית, חברה קבלנית, מגרש ביפו בעל 1,000 מ"ר כדי להקים עליו בניין לסניף המוסד במקום. תמורת המגרש שילם המוסד לחברה מחיר של 100,000 ל"י ועם זה הסכים למסור לחברה את הקמת הבניין, מאחר שהיא התנתה את מכירת המגרש בקבלת עבודה זו. תנאי הבנייה נקבעו בהסכם, שנערך ב-12.1.1961 בין המוסד ובין החברה. בין השאר נקבע:

(א) החברה תבנה את הבניין על המגרש בהתאם לתיאור הטכני המצורף להסכם ובהתאם לתכנית, שתיבחר על ידי המוסד ותאושר על ידי עיריית תל אביב-יפו. התכנית תיבחר מבין תכניות, שיוגשו למוסד על ידי החברה על חשבונה היא. במידה שאף אחת מהתכניות שיוגשו לא תהיה לשביעת רצון המוסד, יגיש המוסד על חשבונו הצעה משלו לבניית הבניין, והחברה תהיה חייבת לבצע את הבנייה בהתאם לתכנית זו. התכנית, שתוגש על ידי המוסד, תהיה בהתאם לסטנדרד הבנייה של בניין המוסד בחיפה בשינויים מסוימים.

(ב) המוסד יהיה רשאי לדרוש, בהתאם לצרכיו, שינויים בתכנית הבניין בכל שלב שהוא תוך כדי הבנייה. אם השינויים, שיידרשו על ידי המוסד, ישנו את התחשיב למחיר הבניין, יובאו שינויים אלה בחשבון בעת עריכת החישוב הסופי למחיר הבניין. מחיר של כל שינוי שיידרש ייקבע על ידי החברה בעת הדרישה, ונציג המוסד יחתום על הסכמתו למחיר, שתקבע החברה. אם מסיבה כלשהי לא יסכים המוסד למחיר השינוי המוצע, תבצע החברה את השינוי, ועניין המחיר יועבר להכרעת בוררים.

(ג) המוסד התחייב לשלם לחברה תמורת בנייה של 1,200 מ² הראשונים סכום של 285,000 ל"י (לפי 237.50 ל"י למ²) וסכום של 210 ל"י תמורת בנייה של כל מ² נוסף. נוסף על כך ישלם סך 7,500 ל"י בעד נפח האוויר שמעל לקרקע וסך 3,000 ל"י בעד חיוזק היסודות והשלד. המדידה של שטח הבנייה תהיה בהתאם לשטח גג (ברוטו), להוציא את החצר הפנימית, אלא אם תכוסה בגג. הוסכם, שלצורך המדידה ייחשב המרתף כקומה.

(ד) החברה הסכימה לשלם למוסד סך 4,000 ל"י תמורת טיפולו של המוסד ברישום הבעלות במגרש ובבניין על שמו.

בסעיף הנוגע למחיר הבנייה נאמר בסוף, שהמחיר הוא סופי ולא יחול בו כל שינוי מאיזו סיבה שהיא.

2. הבניין, שהקמתו נסתיימה ביוני 1962, מורכב ממרתף, הכולל מקלט, ומשלוש קומות. בס"ה נבנו 2,001 מ² (ברוטו), ולפי המחיר שנקבע בהסכם היה אפוא על המוסד לשלם כדלהלן:

285,000	תמורת בנייה של 1,200 מ ² לפי 237.50 ל"י למ ²
168,210	תמורת בנייה של 801 מ ² לפי 210 ל"י למ ²
3,000	בעד חיוזק היסודות והשלד (כדי לאפשר תוספת של שתי קומות על הבניין המתוכנן לשלוש קומות)
7,500	בעד נפח האוויר שמעל לקרקע
463,710	

לפי זכרון דברים, שהמוסד רשם ב-31.7.1962 עם עריכת החשבון הסופי, הגיע לקבלנים תמורת עבודות נוספות, שלא היו נושאי החוזה, כגון חיבור טלפון, חפירת תעלה לחיבור חשמל וסככות בקומת המרתף, סכום של

4,226
467,936

לעומת זאת הגיע למוסד לפי ההסכם בעד הטיפול ברישום הבעלות של המגרש ושל הבניין על שמו סכום של

4,000

ולכן היה החשבון צריך להסתכם, להוציא תשלום בעד שינויים, אם היו כאלה, בסכום של

463,936

למעשה שילם המוסד, בהתאם לזכרון הדברים ולחשבון הסופי הנ"ל מ-31.7.1962, סכום של

618,704

154,768

ההפרש היה אפוא

ההפרש מוסבר בזכרון הדברים הנ"ל מיום 31.7.1962 בתשלומים נוספים, המורכבים מ־ פריטים:

17.5%	(1) בעד תוספות ושינויים — ממחיר של בניית 2,001 מ"ש ושל	79,837
15%	(2) כדמי התייקרות — מהסכום של 456,210 ל"י	68,431
7,500 מ"ש	(3) העלאת תשלום בעד נפח האוויר מ־ 10,000 ל"י דהיינו	2,500
	הפרש של	
	(4) ויתור על הסכום, שהגיע למוסד בעד הטיפול בהעברת הבעלות	4,000
		<u>154,768</u>

3. בנובמבר 1962 בדק משרד מבקר המדינה את המסמכים ואת החשבונות הכרוכים ברכישת המגרש ביפו ובהקמת הבניין עליו. הביקורת העלתה:

(א) עוד לפני עריכת ההסכם בין המוסד ובין החברה מ־ 12.1.1961 הגישו אדריכלי החברה למוסד שתי תכניות. התכנית הראשונה, שלפי ההסבר של המוסד הייתה כעין העתק של תכנית הבניין של סניף המוסד בחיפה, נפסלה על ידי אדריכל, המשמש למוסד — במשרה חלקית — כיועץ קבוע לבנייה. פסילת התכנית הוסברה למשרד מבקר המדינה בכוונת המוסד לקנות מהחברה נוסף על השטח של 750 מ"ש, ששימש כבסיס לתכנית זו, עוד שטח של 250 מ"ש, ולנצל את כל השטח לבנייה. כן הוסבר, שלדעת מהנדס המוסד דרשה צורת המגרש ביפו תכנית אחרת מזו, שהתאימה לבניין הסניף בחיפה.

התכנית השנייה, שהוגשה למוסד על ידי אדריכלי החברה, הייתה מבוססת על ניצול שטח של 1,000 מ"ש. לדעת האדריכל היועץ למוסד גם תכנית שנייה זו לא התאימה לצרכיו של המוסד, אף לאחר שהוכנסו בה שינויים ותיקונים על ידי האדריכל הראשי של מחלקת עבודות ציבוריות שבמשרד העבודה, שהשתתף, לפי בקשתו של המוסד, בדיונים המוקדמים על תכנית הבניין. נוכח דבר זה החליטה מינהלת המוסד בישיבתה מיום 18.12.1960 לא לקבל את תכנית האדריכלים של החברה, וסוכם לפנות לאדריכל אחר, שייקבע על ידי המוסד. בעקבות החלטה זו פנה המוסד לאדריכל היועץ שלו ומסר לו את עריכת תכנית הבניין, את ניהול העבודה ואת הפיקוח עליה, תמורת שכר בשיעור של 5% מהמחיר, שהמוסד ישלם בעד הבנייה. כל ההסדרים האלה נקבעו עם האדריכל היועץ בעל פה, ולכן לא ניתן לוודא מתי נקבעו.

(ב) התכנית, שהכין האדריכל היועץ, קיבלה את הסכמתם של שלושה פקידים בכירים של המוסד, שנתמנו על ידי מינהלתו כאחראיים לביצוע הבנייה. החלטת מועצת המוסד ואישור שר העבודה, כפי שהיה דרוש לגבי התכנית, לא נתבקשו, אם כי ועדת הכספים וההשקעות של המוסד אישרה עוד בישיבתה ביום 13.9.1960 בניית סניף יפו בהוצאה משוערת של 400,000 ל"י בלבד.

כשפקידי המוסד אישרו את התכנית, היא עדיין לא הייתה מוכנה בשלימותה, אלא היוותה תכנית כללית בלבד. את התכניות המפורטות מסר האדריכל לחברה חלקים חלקים תוך כדי מהלך העבודה. בשום שלב משלבי העבודה השונים לא נמסרו לחברה מפרטים טכניים

ורשימות כמויות של פריטי העבודות. גם התיאור הטכני, המוזכר בהסכם מ-12.1.1961, לפיו התחייבה החברה לבנות את הבניין, לא כלל מפרט טכני ורשימת כמויות של חומרים; התיאור ציין רק את מספר הקומות שייבנו, את מספר החדרים והאולמות, שיהיו בבניין החדש, ואת גודלם.

(ג) כיוון שהחברה הקימה את הבניין לפי תכניות חלקיות, שהומצאו לה מדי פעם בפעם עם התקדמות העבודה, לא דובר במשך כל שלבי הבנייה על שינויים, שנדרשו על ידי המוסד, ומשום כך גם לא נערך כל מסמך בנוגע לשינויים כלשהם.

רק ב-4.3.1962, כשהבנייה הגיעה לשלב סופי, הגישה החברה למוסד רשימה של עבודות נוספות ושינויים במחיר של 81,527 ל"י. לפי דברי החברה בוצעו עבודות נוספות ושינויים אלה על פי בקשת המוסד. עם זאת ציינה החברה, שעקב איחור בהגשת תכנית הבנייה על ידי המוסד ובגלל השהייה בהחלטת המוסד לבנות קומה שלישית, נגרם עיכוב בביצוע הבנייה, שלדעת החברה היה מצדיק קביעת מחיר חדש לבנייה, במיוחד משום שתוך זמן הבנייה חלה גם התייקרות כללית ובלתי רגילה בשוק העבודה, בחומרים, ובשכר עבודה לפועלים מקצועיים. על פי טענות אלה ביקשה החברה בעד העבודות הנוספות והשינויים תוספת כוללת של 87.50 ל"י על המחיר שנקבע בהסכם לכל מ"ר, דהיינו תוספת כוללת של $175.087 (2.001 \times 87.50)$ ל"י.

(ד) מכתבה של החברה מ-4.3.1962, שכלל את דרישתה לתוספת במחיר, נמסר לאדריכל היועץ של המוסד ב-18.3.1962 יחד עם רשימת התוספות והשינויים. ב-27.7.1962 השיב האדריכל בכתב למוסד, שהחשבון לעבודות נוספות אינו מבוסס על חישוב כמויות מפורט ושקשה להגיע להשוואה של הכמויות, שהקבלנים התחייבו לבצע, לאלה, שהם ביצעו במציאות. עם זה הגיע האדריכל למסקנה, שברשימת התוספות והשינויים נכללים הבדלים בולטים בין הבניין ביפו לבין זה של סניף המוסד בחיפה, שלפי ההסכם שימש כדגם לסטנדרד הבנייה ביפו. בחוות דעתו אמנם הסכים האדריכל, שתכנית בניין יפו לא התאימה בעיקרה לזו שבחיפה, אך על פי השוואה לבניינים דומים מבחינת סטנדרד הביצוע וטיפוס התכנון יהיה זה לדעתו סביר וצודק לשלם לחברה תוספת של כ-18% על המחיר, שנקבע לכל מ"ר. בהסתמך על חוות דעתו של האדריכל הסכים המוסד לשלם תוספת של 17.5% על מחיר הבנייה. כן החליט המוסד לשלם לחברה 15% נוספים בעד התייקרות הבנייה לפי המדד הרשמי, שפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שהסתכמה בעלייה של 15%. כן העלה את התשלום בעד נפח האוויר מעל לקרקע מ-7,500 ל"י ל-10,000 ל"י, בהתחשב בעליית מחירי הקרקעות מאז חתימת החוזה עד גמר הבנייה וכדי לפצות את החברה בעד אי-ניצול מלא של שטח הבנייה. נוסף על כך ויתר המוסד על 4,000 ל"י, שהגיעו לו לפי ההסכם תמורת הטיפול בהעברת הבעלות על המגרש; הוויתור נומק בזה, שהעברת הבעלות למוסד אינה כרוכה בהוצאות מיוחדות.

4. ממצאי הביקורת, שתוארו בסעיף הקודם, מסתבר:

(א) עוד לפני עריכת ההסכם בין המוסד לבין החברה ב-12.1.1961 סוכם במוסד שלא לקבל את התכנית של החברה אלא לפנות אל אדריכל אחר, שייקבע על ידי המוסד. תכנית הבנייה, שהוכנה על ידי אדריכל המוסד ועל פיה הוקם הבניין ביפו, עובדה באופן

חופשי ללא כל קשר עם דגם חיפה, שהוזכר בהסכם כסטנדרד מחייב של הבנייה ביפו, וכאמור גם בלא שהייתה מלווה מפרט טכני ורשימת כמויות של פריטי העבודות.

במצב דברים זה, ונוכח העובדה, שגם הנספח, שצורף להסכם כ"תיאור טכני", היווה רק תיאור סתמי של מספר החדרים והאולמות, שיהיו בבניין, וגודלם, חסר כל יסוד דוקומנטי טארי, שיאפשר לקבוע, מה היו חובותיה של החברה ואם הן נתמלאו. ההסכם אמנם הביא בחשבון שינויים בתכנית הבנייה, שישפיעו על המחיר הסופי, אולם מאחר שלא הייתה כל תכנית מפורטת, שיכלה להיות נקודת מוצא לקביעת סטיות ממנה, לא ניתן לקבוע, לגבי מה חלו שינויים ועל מה באו תוספות. מתברר אפוא, שהמוסד שילם את הסכום של 79.837 ל"י בעד עבודות נוספות ושינויים ללא חישוב מבוסס.

(ב) לדעת הביקורת לא הייתה הצדקה לתוספת של 15% על מחיר הבנייה בעד התייקרות. ההסכם נערך בינואר 1961, כשידוע היה לכל הנוגעים בדבר ובוודאי לחברה הקבלנית, שמחירי הבנייה אינם סטאטיים. אם בכל זאת נקבע בהסכם, שהמחיר למ² בניה הוא סופי ולא יחול בו כל שינוי מאיזו סיבה שהיא, יש לראות בהסכמת החברה להוראה זו את נכונותה לקבל על עצמה כל סיכון הכרוך בתנודות מחירי הבנייה. התנודות בתקופה הנדונה גם לא היו גדולות עד כדי כך, שיהיו גורם, המצדיק להתעלם מההוראה בהסכם בדבר סופיות המחיר. יתר על כן, המוסד שילם דמי התייקרות לפי השיעור, שבו עלה מדד הבנייה ביוני 1962 לעומת זה שבינואר 1961, כאילו כל העבודה בוצעה רק ביוני 1962. המוסד התעלם מזה, שהעליות במדד הבנייה היו הדרגתיות: בתקופה שבין ינואר ויולי 1961, בה בוצע החלק הראשון של העבודה, עלה המדד ב-3.38%; בינואר 1962, בו הסתכמו התשלומים של המוסד כבר ב-80% בקירוב מהמחיר שנקבע בהסכם, הגיעה התייקרות ל-7.67% מעל לזו שבינואר 1961; ובסוף מארס 1962, כשנסתיימה למעשה עבודת הבנייה של החברה ושולמה לה כל היתרה של מחיר ההסכם, הסתכמה העלייה של מדד הבנייה ב-11.8% לעומת המדד בינואר 1961. אין אפוא מקום לטענת המוסד, שבצדק דרש לשלם תוספת התייקרות זו בניגוד לתנאים המפורטים של ההסכם, מה עוד שהמוסד כבר שילם עם חתימת ההסכם דמי קדימה בסך 50,000 ל"י והמשיך לשלם לחברה תשלום מים חלקיים נוספים עוד בשלבים הראשונים של הבנייה, כך שהחברה הייתה יכולה להבטיח את עצמה — בדרך של קניית החומרים הדרושים — בפני התייקרות, שחלה לאחר קבלת התשלומים. הביקורת רואה אפוא את התשלום של 68,431 ל"י בעד התייקרות כבלתי מוצדק.

(ג) הסכמתו של המוסד לשלם בעד נפח האוויר שמעל לקרקע נומקה בהגבלת הבנייה על ידי המוסד לשלוש קומות לעומת בנייה של חמש קומות, אליה שאפו הקבלנים. הביקורת הצביעה על כך, שבנייה של חמש קומות כלל לא הייתה מותרת, בישיבת ועדת המשנה לבניין ערים תל אביב—יפו מיום 26.2.1961 הוחלט לאשר את בקשת המוסד להקמת בית בן ארבע קומות ומרתף, ונקבע, ששטח הבינוי יהא כ-44% משטח המגרש. בהתאם לכך הוצא גם הרשיון. במצב זה לא נראה כל נימוק להוסיף 2,500 ל"י לתשלום המקורי של 7,500 ל"י. אין גם מקום להנמקת המוסד בזכרון הדברים מ-31.7.1962, שהתוספת תשלום גם בהתחשב בשינוי הניכר במחירי הקרקעות מאז חתימת ההסכם עד מועד גמר הבנייה. בהקשר זה הצביעה הביקורת על העובדה, שהבניין

הוקם על מגרש. שלפי תכנית בניין ערים היה מיועד לבניינים ציבוריים בלבד; ערכו המסחרי של המגרש היה אפוא מוגבל במידה מסוימת ולא ניתן להשוואה למחר של מגרשים, שאין עליהם הגבלת הייעוד.

(ד) גם הוויתור על 4,000 ל"י בעד הטיפול של המוסד בהעברת הבעלות על המגרש אינו נראה מוצדק. אף אם העברת הבעלות לא תהיה כרוכה בהוצאות מיוחדות, כפי שהמוסד טוען, לא היה נכון להתעלם מכך, שההתחייבות לא ניתנה דווקא לכיסוי הוצאות מיוחדות אלא בעד הטיפול הדרוש, גם אם הוא יינתן על ידי כוחות מקצועיים של המוסד עצמו; הסכום של 4,000 ל"י היווה אחד מהמרכיבים של התמורה הכוללת, עליה הסכימו שני הצדדים.

5. רכישת המגרש הנדון באה אחרי מאמצים מצד המוסד, שנמשכו שנה וחצי, למצוא מגרש מתאים לצרכיו, שדרשו בדחיפות להקים בטבורה של יפו סניף נפרד מזה שבלב תל אביב. בנסיבות אלו ניתן להבין, שהמוסד, כדי לא לוותר על המגרש שנראה לו מתאים, קיבל במקרה הנדון את תנאי החברה למסור לה את עבודת הבנייה, אולם מחוסר אפשרות להגיע לשחזור מבוסס של המרכיבים, ששימשו בשעתם יסוד לקביעת מחיר הבנייה בהסכם, לא ניתן לומר, באיזו מידה מוצדקת טענתו של המוסד בתשובותיו למשרד מבקר המדינה, שעל אף כל הסטיות מתנאי ההסכם הוא קיבל בסופו של דבר תמורה נאותה בעד השקעתו. מכל מקום שילם המוסד סכום, שעלה במידה ניכרת על זה, שתמורתו היה צריך לקבל את הבניין בהתאם להסכם, וזאת לדעת הביקורת, מחמת חוסר הבהירות של ההסכם ומחמת העדר המסמכים הדרושים, שהיו צריכים להיות חלק בלתי נפרד של ההסכם: תכנית בנייה מפורטת, מפרטים טכניים ורשימות כמויות של פריטי העבודות. המוסד שגה גם בזה, שהוא הניח לאותו אדריכל לפסול את תכניות הקבלנים, שהיו לו סיכויים סבירים לקבל — ואשר למעשה קיבל — את ההזמנה לערוך תכניות חדשות ולבצע את הבנייה לפיהן. המוסד, שלפי מהותו ותפקידיו אינו נדרש להיות מומחה לעריכת הסכמים מהסוג הנדון ולביצוע עבודות בנייה, נתן תשלומים, בלי שיהיו בידיו המסמכים הדרושים לביסוסם. הוא היה מיטיב לעשות, לוא השתמש בשירותי מע"צ, היחידה הממ" שלתית שמתוקף תפקידיה היא המתאימה להכנת עבודות כאלה ולביצוען.

משק הכספים

1. מאזן המוסד לביטוח לאומי ליום 31.3.1962

בהשוואה למאזן ליום 31.3.1961

31.3.1961		31.3.1962	
י"ט	י"ט	י"ט	י"ט
א ק ט י ב			
247,738,297	335,976,997	1. השקעות באוצר המדינה	
225,269,645	294,418,934	ערך נומינאלי	
22,468,652	41,558,063	גמול הגדלת ערך ההשקעה	
2,570,553	3,898,095	2. נכסי דלא ניידי (לאחר ניכוי פחת)	
33,463,882	31,887,449	3. דמי ביטוח העומדים להיגבות	
—	2,906,764	4. הקצבה עתידית	
* 2,251,635	1,537,975	5. חייבים	
873,142	—	6. פקדונות בבנקים: בנק הדואר	
—	295,145	בנקים שונים (למתן הלוואות לסילוק חובות של דמי ביטוח)	
3,955,951	2,189,520	7. בנקים עו"ש וח' סילוקין בחשב הכללי	
26,639	678,086	8. קופות הסניפים	
1	1	9. מטלטלים (ערך סמלי)	
180,783,021	167,063,768	10. גרעון אקטוארי בענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים	
471,663,121	546,433,800	א ק ט י ב — ס"ה	

ח ש ב ו נ ו ת מ ק ב י ל י מ (ראה פסיב)

954,636	717,519	(א) המחאות לבטחון	
94,859	98,414	(ב) חייבים להחזרת שווי גמ' לאות (מעבידים) וחייבי פיצויים צד שלישי	
1,049,495	815,933	ס"ה	

* מיון חדש.

מאזן המוסד לביטוח לאומי ליום 31.3.1962

(המשך)

31.3.1961		31.3.1962	
י"ד	י"ה	י"ד	י"ה
פסיב			
1. קרנות ביטוח (כולל תביעות שטרם הוגשו)			
417,550,000	477,550,000		
385,000,000	440,000,000	ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים	
28,150,000	32,700,000	ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים	
2,500,000	2,600,000	ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים	
1,200,000	1,350,000	ענף ביטוח אמהות	
700,000	900,000	ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים	
31,780,371	43,687,729	2. עתודה	
15,508,844	21,150,414	ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים	
4,386,648	5,577,248	ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים	
10,402,516	12,956,761	ענף ביטוח אמהות	
1,482,363	4,003,306	ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים	
21,852,203	24,344,763	3. זכאים — קרן השוואה לתשלום תגמולים למשרתים במילואים	
480,547	851,308	4. זכאים שונים	
471,663,121	546,433,800	פסיב — ס"ה	
חשבוניות מקבילים (ראה אקטיב)			
954,636	717,519	(א) נותני המתאות לבטחון	
94,859	98,414	(ב) שווי גימלה ממעבידים ופיצויים מצד שלישי לגוביינה	
1,049,495	815,933	ס"ה	

2. מאזן ענפי הביטוח של המוסד לביטוח לאומי ליום 31.3.1962

בהשוואה למאזן ליום 31.3.1961

31.3.1961		31.3.1962		א ק ט י ב
ל"י	ש"י	ל"י	ש"י	
11,602,516		14,306,761		ענף ביטוח אמהות
6,953,929		8,974,212		עודף התקבולים על התשלומים
492,307		984,963		גמול הגדלת ערך ההשקעה
4,156,280		4,347,586		דמי ביטוח העומדים להיגבות
2,182,363		4,903,306		ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים
510,093		2,561,186		עודף התקבולים על התשלומים
9,027		* 1,006,243		גמול הגדלת ערך ההשקעה
1,663,243		1,335,877		דמי ביטוח העומדים להיגבות
43,658,844		53,850,414		ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים
36,688,890		44,195,041		עודף התקבולים על התשלומים
3,390,907		6,302,906		גמול הגדלת ערך ההשקעה
3,579,047		3,352,467		דמי ביטוח העומדים להיגבות
6,886,648		8,177,248		ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים
3,968,967		4,909,929		עודף התקבולים על התשלומים
250,641		577,607		גמול הגדלת ערך ההשקעה
2,667,040		2,689,712		דמי ביטוח העומדים להיגבות
204,216,979		272,936,232		ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים
166,040,235		220,104,888		עודף התקבולים על התשלומים
16,778,472		** 32,669,537		גמול הגדלת ערך ההשקעה
21,398,272		20,161,807		דמי ביטוח העומדים להיגבות
180,783,021		167,063,768		גרעון אקטוארי של ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים
449,330,371		521,237,729		א ק ט י ב — ס"ה

* בסכום זה כלול סך 890,584 ל"י — הקצבה עתידית (ראה לעיל, עמ' 365).
 ** בסכום זה כלול סך 2,016,180 ל"י — הקצבה עתידית (ראה לעיל, עמ' 366).

מאזן ענפי הביטוח של המוסד לביטוח לאומי ליום 31.3.1962

(המשך)

31.3.1961		31.3.1962		פס"ב
ל"ש	ל"ש	ל"ש	ל"ש	
11,602,516	.	14,306,761	.	ענף ביטוח אמהות
	1,200,000		1,350,000	קרן ביטוח (כולל תביעות שטרם הוגשו)
	10,402,516		12,956,761	עתודה
2,182,363	.	4,903,306	.	ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים
	700,000		900,000	קרן ביטוח (כולל תביעות שטרם הוגשו)
	1,482,363		4,003,306	עתודה
43,658,844	.	53,850,414	.	ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים
	28,150,000		32,700,000	קרן ביטוח (כולל תביעות שטרם הוגשו)
	15,508,844		21,150,414	עתודה
6,886,648	.	8,177,248	.	ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים
	2,500,000		2,600,000	קרן ביטוח (כולל תביעות שטרם הוגשו)
	4,386,648		5,577,248	עתודה
385,000,000	.	440,000,000	.	ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים
	320,000,000		360,000,000	קרן ביטוח: זקנה
	65,000,000		80,000,000	שאירים ודמי קבורה
449,330,371	.	521,237,729	.	פס"ב — ס"ה

3. חשבון תקבולים ותשלומים של ענפי הביטוח

לתקופה מ' 1.4.1961 עד 31.3.1962 בהשוואה לתקופה מ' 1.4.1960 עד 31.3.1961

1960/61		1961/62	
י"ז	י"ז	י"ז	י"ז
תשלומי הענפים			
10,545,320	11,406,741	ביטוח אמהות	ביטוח אמהות
5,559,232	5,933,486	גמלאות — מענק לידה	גמלאות — מענק לידה
4,417,688	4,857,950	— דמי לידה	— דמי לידה
116,844	104,230	— הסעת יולדות	— הסעת יולדות
451,556	511,075	הוצאות מינהליות והוצאות משפט	הוצאות מינהליות והוצאות משפט
8,111,598	9,018,860	ביטוח משפחות מרובות ילדים	ביטוח משפחות מרובות ילדים
7,858,997	8,695,572	גמלאות — קיצבה משפחתית	גמלאות — קיצבה משפחתית
252,601	323,288	הוצאות מינהליות	הוצאות מינהליות
12,605,920	16,316,317	ביטוח נפגעי עבודה — שכירים	ביטוח נפגעי עבודה — שכירים
3,638,635	5,350,146	גמלאות — הוצאות ריפוי ובדיקות רפואיות	גמלאות — הוצאות ריפוי ובדיקות רפואיות
3,168,750	3,529,176	— דמי פגיעה	— דמי פגיעה
3,308,865	4,179,330	— קצבת נכות ומענק נכות	— קצבת נכות ומענק נכות
840,864	1,005,961	— קצבת תלויים ומענק תלויים	— קצבת תלויים ומענק תלויים
191,132	232,692	— שיקום מקצועי והוצאות אש"ל	— שיקום מקצועי והוצאות אש"ל
231,626	389,586	פעולות למניעת תאונות	פעולות למניעת תאונות
1,226,048	1,629,426	הוצאות מינהליות והוצאות משפט	הוצאות מינהליות והוצאות משפט
1,132,945	1,458,530	ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים	ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים
211,365	306,657	גמלאות — הוצאות ריפוי ובדיקות רפואיות	גמלאות — הוצאות ריפוי ובדיקות רפואיות
373,449	407,546	— דמי פגיעה	— דמי פגיעה
242,003	357,558	— קצבת נכות ומענק נכות	— קצבת נכות ומענק נכות
39,279	51,721	— קצבת תלויים ומענק תלויים	— קצבת תלויים ומענק תלויים
4,209	2,778	— שיקום מקצועי והוצאות אש"ל	— שיקום מקצועי והוצאות אש"ל
262,640	332,270	הוצאות מינהליות והוצאות משפט	הוצאות מינהליות והוצאות משפט
40,311,288	47,046,057	ביטוח זקנה וביטוח שאירים	ביטוח זקנה וביטוח שאירים
32,108,902	36,831,165	גמלאות — קצבת זקנה	גמלאות — קצבת זקנה
5,641,440	7,203,339	— קצבת שאירים ומענק שאירים	— קצבת שאירים ומענק שאירים
363,066	403,325	— דמי קבורה	— דמי קבורה
2,197,880	2,608,228	הוצאות מינהליות והוצאות משפט	הוצאות מינהליות והוצאות משפט
72,707,071	85,246,505	תשלומי הענפים — ס"ה	
51,653,976	66,583,142	עודפי תקבולים על תשלומים	
988,419	2,020,284	ענף ביטוח אמהות	ענף ביטוח אמהות
364,717	2,051,093	ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים	ענף ביטוח משפחות מרובות ילדים
7,811,437	7,506,150	ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים	ענף ביטוח נפגעי עבודה — שכירים
941,344	940,962	ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים	ענף ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים
41,548,059	54,064,653	ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים	ענף ביטוח זקנה וביטוח שאירים
124,361,047	151,829,647		

השבון תקבולים ותשלומים של ענפי הביטוח

(המשך)

1960/61		1961/62		תקבולי הענפים
ל"ה	ל"ה	ל"ה	ל"ה	
11,533,739		13,427,025		ביטוח אמהות
	11,206,921		13,007,995	גבייה — דמי ביטוח
	10		—	— שווי הגמלה מאת המעביד
	307,732		379,919	ריבית
	19,076		39,111	תוספת ערך ההשקעות שהוחזרו
8,476,315		11,069,953		ביטוח משפחות מרובות ילדים
	5,457,319		6,416,597	גבייה — דמי ביטוח
	3,028,000		4,599,998	הקצבת האוצר
	9,098		70,983	ריבית
	(—) 18,102		(—) 17,625	הפחתה לבתי דין
20,417,357		23,822,467		ביטוח נפגעי עבודה — שכירים
	18,006,833		20,506,235	גבייה — דמי ביטוח
	6,948		11,736	— שווי הגמלה מאת המעביד
	527,470		781,559	— פיצויים מצד שלישי
	1,713,560		2,191,793	ריבית
	162,546		331,144	תוספת ערך ההשקעות שהוחזרו
2,074,289		2,399,492		ביטוח נפגעי עבודה — עצמאיים
	1,900,092		2,115,515	גבייה — דמי ביטוח
	2,725		46,040	— פיצויים מצד שלישי
	171,472		237,937	ריבית
81,859,347		101,110,710		ביטוח זקנה וביטוח שאירים
	67,162,060		80,102,244	גבייה — דמי ביטוח
	2,368		810	— שווי הגמלה מאת המעביד
	26,500		46,994	— פיצויים מצד שלישי
	7,599,750		10,357,266	ריבית
	6,000,000		8,400,002	הקצבת האוצר
	(—) 28,916		(—) 33,780	הפחתה לבתי דין
	1,097,585		2,237,174	תוספת ערך ההשקעות שהוחזרו

124,361,047

151,829,647

הסברים והערות למאון המוסד ליום 31.3.1962

מאון המוסד ליום 31.3.1962 פורסם תוך שינוי קל לעומת מבנה המאון ליום 31.3.1961: הסעיף "הלוואות ומקדמות" בוטל ופריטיו נכללו בסעיף "חייבים".

כמו בשנה הקודמת סווגו חשבוניות הענפים לחשבון "תקבולים ותשלומים" ו"חשבון הענף". חשבון התקבולים והתשלומים מראה על בסיס מזומנים את התקבולים והתשלומים, שהיו כרוכים בפעולות כל ענף וענף, ואת העודף הכספי, שהצטבר לטובת כל ענף. חשבון הענף מראה על בסיס מצטבר את הכנסות הענף — כלל ההכנסות, לרבות סכומי דמי הביטוח, שחויבו בהם המבוטחים בשנת הדין וחשבון — וכן את ההוצאות, את סכום "קרן הביטוח" ואת העתודה או את הגרעון האקטוארי של הענף. ריכוז המאזנים של ענפי הביטוח ניתן לעיל באותה צורה, שבה ניתנה בדו"חות השנתיים הקודמים של מבקר המדינה.

השקעות באוצר המדינה — 294,418,934 ל"י

כבשנים קודמות כך גם בשנת 1961/62 העביר המוסד על פי הסכם עם הממשלה לאוצר את עודפי הכספים, שנגבו ולא היו דרושים לו למימון הוצאותיו והתחייבויותיו השוטפות. האוצר התחייב להשקיע כספים אלה בהשקעות קונסטרוקטיביות, בהתאם לסעיף 88 לחוק הביטוח הלאומי. האוצר משלם למוסד לביטוח לאומי ריבית בשיעור של 5% לשנה. ההשקעות צמודות למדד יוקר המחיה החודשי. הריבית נוקפת לזכות חשבון השקעות המוסד אחת לחצי שנה ב־30 בספטמבר וב־31 במאָרס. באפריל 1962 מינה שר העבודה, בהתייעצות עם שר האוצר, ועדה בת ארבעה חברים (נציגי האוצר, בנק ישראל, משרד העבודה והמוסד לביטוח לאומי), לבדיקת שיעור הריבית, שהמוסד יקבל על הכספים המושקעים באמצעות האוצר. בסיכום דיוניה המליצה הוועדה בסוף שנת 1962 בפני שר האוצר על העלאת שיעור הריבית מ־5% ל־5½% לשנה; ההמלצה עדיין לא בוצעה.

לפי המאון של המוסד ליום 31.3.1962 הסתכמו ההשקעות, שנעשו באמצעות האוצר ב־294,418,934 ל"י, בעוד שהדו"ח הכספי של האוצר לאותו יום מראה סכום של 290,019,980 ל"י כחוב המדינה כלפי המוסד לביטוח לאומי. ההפרש בין שני הסכומים בסך 4,398,954 ל"י נובע מכך, שליום המאון עוד לא רשם האוצר בספריו במלואו את הסכום, שהגיע למוסד לביטוח לאומי מריבית ומהפרשי הצמדה על אותו חלק מההשקעות, שזמן פרעונן כבר הגיע (ראה גם עמ' 19).

להלן (עמ' 381) פירוט הסכומים בסך 294,418,934 ל"י, שנמסרו לאוצר החל משנת 1954/55 עד סוף שנת 1961/62.

על סכום כולל זה מתווסף ליום 31.3.1962 על בסיס המדד האחרון סך של 41,558,063 ל"י, המהווה הגדלת ערך ההשקעה, כתוצאה מעליית מדד יוקר המחיה. המוסד מראה את הסכום הזה במאון, תוך ציון מיוחד, כחלק מהשקעותיו באוצר המדינה ומצד אחר כחלק של העתודה האקטוארית (בענף זקנה ושאיירים — כהקטנת הגרעון בקרן הביטוח).

הסכומים שהועברו והריבית עליהם

השנה	סכומים שהועברו	הריבית שנתווספה על היתרה הכוללת	ס"ה
ש"י	ש"י	ש"י	ש"י
1954/55	16,100,000	206,403	16,306,403
1955/56	25,790,000	1,375,250	27,165,250
1956/57	29,390,000	2,768,448	32,158,448
1957/58	31,426,740	4,646,284	36,073,024
1958/59	23,375,000	6,437,566	29,812,566
* 1959/60	25,366,767	8,198,138	33,564,905
* 1960/61	39,558,727	10,630,322	50,189,049
* 1961/62	56,070,813	13,078,476	69,149,289
			<u>294,418,934</u>

* בכל אחת מהשנים 1959/60 ו-1960/61 החזיר האוצר למוסד, בהתאם לחוזה, כספי השקעה בסך 5,000,000 ל"י, ובשנת 1961/62 סך 7,500,000 ל"י, הכספים הושקעו מחדש. בטבלה ניתנים סכומי הנטו של ההשקעה.

נכסי דלא נידי, בניינים — 3,898,095 ל"י (אחרי ניכוי פחת בסך 212,526 ל"י)

השווי של נכסי דלא נידי, הרשום במאזן ליום 31.3.1962, גדול ב-1.3 מליון ל"י בקירוב מהשווי, שהיה רשום במאזן ליום 31.3.1961. שוני זה נובע מהקמת בניינים חדשים או מהתקדמות הבנייה, שהמוסד התחיל בה בתקופה קודמת: בשנת 1961/62 הושקעו בין היתר בהקמת הבניין בירושלים כ-400,000 ל"י, ביפו כ-530,000 ל"י (ראה גם לעיל, עמ' 368), בבאר שבע כ-170,000 ל"י, בפתח תקוה כ-100,000 ל"י וברמלה כ-100,000 ל"י.

בין הנכסים יש בניין, הנמצא ברחוב אילת בתל אביב, שנרכש בשנת 1958, אולם עדיין לא הועבר על שם המוסד. שווי הבניין נרשם במאזן בסכום של 19.163 ל"י, אף על פי שמחיר הקנייה שלו בשנת 1958 היה 25.163 ל"י. ההפרש של 6,000 ל"י לא נרשם, כיוון שבעת רכישת הבניין לא שולם סכום זה של 6,000 ל"י, אלא נחשב כתמורה, שמוכר הבניין, שלו נמסר הבניין בשכירות, הצטרך לשלם כשכר דירה לתקופה מסוימת. בעקבות הביקורת הודיע המוסד, שבמאזן ליום 31.3.1963 ירשום את שווי הבניין לפי מחיר הרכישה המלא.

הקצבה עתידית — 2,906,764 ל"י

לפי סעיף 42 של חוק הביטוח הלאומי על אוצר המדינה להקציב למוסד, לכל שנת כספים, סכום שווה ל-10% מהכנסות המוסד מדמי ביטוח זקנה וביטוח שאירים באותה שנת כספים, וכן ל-66⅔% מהכנסת המוסד מדמי ביטוח משפחות מרובות ילדים באותה שנת כספים. לפי חישובי המוסד תגיע לו מהאוצר, על פי אחוזים אלה — כשיתקבלו דמי הביטוח העומדים להיגבות והכלולים במאזן — הקצבה בסך 2,906,764 ל"י. סכום זה רשום בסעיף 3 של המאזן.

לדעת הביקורת לא היה מקום לכלול במאזן של המוסד הקצבה עתידית בסכום שנרשם. כיוון שלפי אותו סעיף 42 של חוק הביטוח הלאומי שהוזכר לעיל מוגבלת ההקצבה של אוצר המדינה לסכום, שנקבע למטרת ההקצבה מטעם האוצר בחוק התקציב של אותה שנת כספים; בחוק התקציב של שנת הכספים 1961/62 הוקצב סכום של 13 מליון ל"י, בלי להתחשב בגבייה עתידה כלשהי. הסכום של 13 מליון ל"י שולם למוסד, ולכן לא הגיע במועד המאזן הסכום של 2,906,764 ל"י. הביקורת עמדה על הצורך בתיקון רישומי המוסד.

חייבים, נציבות מס ההכנסה — 258,692 ל"י

הסכום הנ"ל מהווה יתרה של דמי ביטוח, שאגף מס ההכנסה גבה לזכות המוסד בשנת הכספים 1961/62. בעת הביקורת, בסוף נובמבר 1962, נשאר עדיין חוב של אגף מס ההכנסה בסך 85,150 ל"י. בעקבות הביקורת העביר אגף מס ההכנסה בתחילת חודש ינואר 1963 סכום של 80,000 ל"י על חשבון החוב.

קופות ודמי מחזור — 678,086 ל"י

בסכום הנ"ל נכללו "פקודות סילוקין" בסך של 630,888 ל"י, שנתקבלו בסוף מארס 1962, בעיקר ממעבידים גדולים, להם חשבונו סילוקין בחשב הכללי. מן הנכון היה להציג סכום זה במסגרת סעיף 7 של המאזן — "בנקים עו"ש וחשבון סילוקין בחשב הכללי".

זכאים שונים ויתרות זכות — 851,308 ל"י

ברישום הנ"ל כלול סכום של 349,669 ל"י, שאינו מהווה חוב של המוסד. המדובר בסכום, שנגבה כדמי ביטוח, בעיקר ממעבידים, בשלבים האחרונים של עריכת המאזן ושהמוסד לא הצליח, עד לסגירת המאזן, לקבוע את חלוקתו המדויקת בין ענפי הביטוח השונים. לדעת הביקורת, מן הנכון היה להקטין בסכום הנ"ל את דמי הביטוח העומדים להיגבות, הרשומים בסעיף 3 של האקטיב במאזן.

חייבי פיצויים מצד שלישי

לפי סעיף 70 של חוק הביטוח הלאומי רשאי המוסד לתבוע מצד שלישי פיצוי על הגמלה, שהמוסד שילם או עתיד לשלם, אם המקרה, שחייב את המוסד לתשלום גמלה, משמש עילה גם לחייב צד שלישי בתשלום פיצויים לפי פקודת הנויקים האזרחיים.

הביקורת העלתה, שגביית הכספים, שהגיעו למוסד כחובות של צד שלישי מתקופות שלפני 31.3.1961, הייתה איטית. מהסכום של 85,304 ל"י, שהיה רשום ליום 31.3.1961, כחובות של צד שלישי, נגבה עד סוף אוקטובר 1962 סכום של 2,140 ל"י בלבד.

רישום החיובים בספרי המוסד נעשה על פי הודעות חיוב, שמחלקת הייעוץ המשפטי של המוסד שולחת לחייבים — על פי פסק דין או הסכם — תוך מסירת העתק מההודעה להנהלת החשבונות של המוסד. הביקורת העלתה, שבמקרים רבים לא הגיעו העתקי ההודעות לידי הנהלת החשבונות, וממילא לא נפתחו לחייבים חשבונות; על קיום חייבים כאלה נודע להנהלת החשבונות רק עם קבלת הכספים, ששולמו על ידיהם. בהעדר ידיעה ורישום בהנהלת החשבונות אין בידי המוסד האמצעי הדרוש כדי לטפל באופן שיטתי בגביית

הכספים מאותם החייבים, שאינם נענים על הודעת החיוב, הנשלחת להם על ידי מחלקת הייעוץ המשפטי. הביקורת הציעה, שהודעת החיוב תישלח בצורת טופס, שישא מספר סידורי, כדי שהנהלת החשבונות תוכל לוודא, אם הגיעו לידיה באורח רצוף ההעתיקים מכל ההודעות.

ליום 31.3.1962 הסתכם הסכום, שהגיע למוסד מחייבים לפי הסעיף הנ"ל, ב"88,426 ל"י, הכלול בחשבונות מקבילים שבמאזן. מאחר שכל החיובים על פי הסעיף הנ"ל נעשו בכפופות לפסק דין נגד החייב או על פי הסכם, יש לראות, לדעת הביקורת, בחיובים אלה חוב מוחלט, שמקומו במאזן כפריט של האקטיב (ובמקביל לזה הכנסות של המוסד). בעקבות הביקורת הודיע המוסד, שבעתיד יציג במאזן חובות מסוג זה במסגרת סעיף החייבים.

תיקון ליקויים

גמלאות לנפגעי עבודה ולתלויים בהם

ד"ח שנתי 12, עמ' 248

הלוואות לשיקום

המוסד לביטוח לאומי הפקיד בידי בנקים כספים, המשמשים למתן הלוואות שיקום לנפגעי עבודה. יתרת ההלוואות ליום 31.3.1961 הסתכמה ב"26,000 ל"י בקירוב. המוסד לא עקב באורח שיטתי אחרי ניצול הכספים המופקדים בידי הבנקים; אחרי מידת סילוקן של ההלוואות על ידי הלויים; ואחרי החזרת הכספים, שהבנקים גבו, אל המוסד.

החל מחודש אפריל 1962 ממציאים הבנקים אל המוסד אחת לשלושה חודשים דו"חות על ניצול הכספים, על מידת סילוקן של ההלוואות ועל זיכוי המוסד בסכומים, שנגבו על חשבון סילוק ההלוואות. ניצול הכספים על ידי מתן הלוואות והחזרת הכספים, שנגבו על ידי הבנקים, נעשים בפרקי זמן סבירים.

מענק לידה

ד"ח שנתי 12, עמ' 249

נוסף על דמי האישפוז, המשתלמים לבתי החולים ממענק הלידה המגיע ליולדת על פי החוק, שילם המוסד לביטוח לאומי למספר בתי חולים תוספת מיוחדת, בסך 12.50 עד 16 ל"י, בתנאי שבתי החולים מצדם לא ידרשו תשלום נוסף מהיולדת. חוק הביטוח הלאומי אינו מסמיך את המוסד לשלם תוספות מעל לסכום המענק או נוסף על הסכום, שנקבע בחוק או שנקבע על ידי שר העבודה באישור ועדת העבודה של הכנסת.

בחודש דצמבר 1962 הגיש המוסד לביטוח לאומי לשר העבודה הצעת תיקון החוק, לפיה יורשה המוסד בתנאים מסוימים לשלם מענק לידה מוגדל.

דרכי ההסברה וההדרכה

דו"ח שנתי 12, עמ' 250

תביעות לקצבת זקנה

בעת העברת התשלום הראשון למקבלי קיצבת זקנה לא פירט המוסד את הרכב הסכום, שהתייחס לעתים ליותר מחודש אחד או כלל החזרת עודף דמי ביטוח או ניכוי של חוב המבוטח.

החל מחודש דצמבר 1962 שולח המוסד למקבלי קצבת זקנה, יחד עם התשלום הראשון, חשבון מפורט.

הנהלת חשבונות בסניפי המוסד

דו"ח שנתי 12, עמ' 251

1. סניפי המוסד ניהלו את החשבונות האישיים של חייבי דמי ביטוח בלא שילוב עם מערכת החשבונות הראשית, המקיפה רק גביות ותשלומים במרוכז. לא ניתן היה לערוך התאמה בין שתי מערכות החשבונות, כיוון שפעולות מסוימות, שנרשמו במערכת הנהלת החשבונות של הסניפים, לא נרשמו בהנהלת החשבונות הראשית.

בשנת הכספים 1961/62 הונהגה שיטה, המשלבת את מערכת החשבונות האישיים שבסניפים עם מערכת החשבונות הראשית. כן נעשתה פעולה לשם התאמה בין שתי מערכות החשבונות ליום 31.3.1962. נתברר, שבהנהלת החשבונות הראשית הסתכמו ההכנסות ביום 31.3.1962 בסכום כולל, שהיה קטן ב-194,902 ל"י מסכום החשבונות האישיים שבסניפי המוסד. בחודש ספטמבר 1962 התחיל המוסד בבירור ההפרשים.

2. בסניף חדרה של המוסד קבעה הביקורת פיגורים ניכרים ברישום, טעויות ברישום, שנתגלו באיחור רב, ורישומים ללא אסמכתא מספקת.

הביקורת החוזרת, שנערכה בחודש אוקטובר 1962 בסניף חדרה, העלתה, שהליקויים תוקנו.

תשלום חובות דמי ביטוח בתשלומים

דו"ח שנתי 10, עמ' 280

כדי להקל על המבוטחים, המפגרים בתשלום דמי ביטוח, מאפשר להם המוסד, על פי בקשתם, לפרוע את חובם בתשלומים חודשיים תוך שמירה על זכויותיהם בביטוח הלאומי. מבקר המדינה הצביע על הצורך לתת להסדר זה, אם הוא נראה למוסד, בסיס חוקי, על ידי תיקון מתאים בחוק.

בחודש דצמבר 1962 הגיש המוסד לביטוח לאומי לשר העבודה הצעת תיקון לחוק, לפיה יינתן תוקף חוקי להסדר האמור.